

ИЗ ВРЕМЕНА
АДАМАТИЧЕСКИХ
БЕОГРАД

СТРИЖА-9

У НОВОМЕ САДУ У СУБОТОУ 28. НОВЕМБРА 1881.

ГОДИНА VIII.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 8.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Издава свака о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. — Претплата се шаље администрацији „Позоришта“, у матичином стану, у Новоме Саду.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Свршетак.)

По прочитању овога извештаја, начеоник захвали скупштини на поверењу, које му је друштво поклонило за ове три, или управо три и по године. Рече даље, да је, истина, изненада био изабран за начеоника, и да је тада био оптерећен и јавним и приватним пословима, али да се ипак примио начеоништва овога друштва у оно доба, кад му је благајници још мањак морио. Па, хвала богу, са помоћу управе и глумачке дружине, дотерао је до тога, да се за његова начеоништва не само мањак уклонио, него и вишак учинио. Не каже, да је то све његова заслуга, него и управе и глумачке дружине, а особито њеног управитеља, г. Ружића, али ипак може казати, да је био сретне руке, па жели, да његов последник продужи такав рад том већ прокрченом стазом. Најпосле, захваливши и управи и глумцима, што су га у овом општенародном послу својски потпомагали, опрости се с њима и одлучно изрече, да се за даље начеоништва не може примити, ако би се и мислило ћ гласа дати.

Истој позоришној скупштини поднео је временени управитељ г. Димитрије Ружић овај извештај:

„Част ми је поднети главној скупштини извештај о путовању и раду српског народног позоришта од 15. маја 1880. до 15. маја 1881. год.

Дружина српског народног позоришта бавила се у Меленцима од 15. маја до 15. јуна 1880. Представљала је 15 представа. Из Меленаца походило је наше позориште први пут Тител, где се бавило од 15. до 30. јуна. Дато је свега 9 представа и једна корисница. Од 1. до 31. јула био је, по одлуци лађске главне скупштине, одмор. После одмора започет је рад 1. августа у Вуковару. Ту се дружина бавила до 15. септембра.

бра, и за то време дала је 29 представа и једну корисницу. Одатле је отишла у Митровицу и бавила се тамо до 31. октобра. Дато је 24 представе и једна забава. Из Митровице отишла је дружина у Винковце, где је пробавила до 30. новембра, и дала је 19 представа и једну корисницу. Из Винковаца отишла је позор. дружина у Сомбор и бавила се у њему од 1. децембра 1880. до 15. марта 1881. За то време дата је 51 представа и 2 забаве. Из Сомбора отишла је дружина у Суботицу и бавила се тамо од 15. марта до 15. маја о. г. Давано је 29 представа и једна корисница. Управа срп. нар. позоришта, бавећи се са дружином у Суботици, дала је, у споразуму са ондашњим месним одбором, једну представу, уз суделовање мађарског глумца Бокора, ког је ондашња бивша управитељка, Маријета Ердељи, у жалосном стању оставила. Дат му је хонорар од 25 фр. Осим тога дата је у Суботици једна представа у корист подизања споменика Коломану Тоту, којега је дело „Жене у уставном животу“ код нас често на репертоару и врло добро примљено.

Промена је у представљачком особљу, са малим изузетком, незнатна. Од старих чланова су ту: Д. Ружић, Д. Ружићка, М. Рајковића, Ј. Поповићева, Ленка и Босиљка Хадићева, Лукић, Добриновић, Марковић, Степић, Банковић, Димитријевић са женом и А. Рашић. Од новијих чланова је Р. Поповић, који је већ код нас био; а од почетника су: Н. Јовановић и Адамовић са женом.

Приновак репертоара је овај: „Берtram Морнар“, драма у 5 чинова, „Окаљано поштење“, драма у 3 чина, „Крвави престо“, трагедија у 5 чинова, „Марсель“, позоришна игра у 1 чину,

„Путници“, шаљива игра у 3 чина, „Очина маза“, позоришна игра у 3 чина, „Несташни ћаци“, шаљива игра у једној радњи, „Мати се мора удати“, шаљива игра у једној радњи, „Лаворица и просијачки штап“, драма у 4 радње, „Марија и Магдалина“, драма у 4 радње, „Шумска ружа“, шаљива игра у једној радњи, „Језуита и његов питомац“, шаљива игра у 4 радње, „Библиотекар“, шаљива игра у 4 радње, „Прни Јован“, трагедија у 5 чинова.

Од стarih комада, на ново су научени: „Млечачки трговац“, „Зидање Раванице“, „Покондирена тиква“, „Ђурађ Бранковић“ и „Женски рат“.

У спреми су: „Сеоска лола“, „Наш Ђура“,

„Пљусак“, „Уријел Акоста“ и „Јавни послови“. Да нам није немила смрт одузела врсног члана Саву Рајковића, стојали би са репертоаром још и боље, јер му је заиста у многим улогама тешко замене наћи.

Ја сам се и ове године трудио, колико су ми год силе допуштале, да повериој ми управитељској дужности за доста одговорим. Да ли сам тој тешкој дужности одговорио, остаје славној скупштини и управном одбору да оцени.

Завршујући свој извештај, молим и овога пута славну скупштину позоришну, да ме, ако је икако могуће, реши управитељске дужности, која ми заиста тешко нађа.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ.

(Наставак)

На ишак позориште не би заборављено! Велики и безграницни пијетет, којим се народ према великим покојнику односио, спасао је и позориште од заборава, од пропasti. Знало се, да је покојни кнез јако био заузет за позориште, и да му је оно било „мезимче“ његових брига за народно благо и напредак, па је с тога и продужен био рад око позоришта и у том погледу чињено је све, што се год могло.

Већ 13. јулија исте 1868. године буде постављен нов позоришни одбор, који ће што пре саставити позоришну дружину и с њом отпочети представе још оне јесени, — а који ће се уједно старати и о том, да се нова зграда, на којој се непрестано радило, што пре доврши и за њу набави све, што јој треба.

Одбор отпочне своју радњу, распише одмах стечај за глумачку дружину, и 16. августа исте године приступи к избору глумача.

Августа 19. исте године положи кнез Милан својеручно темељ згради народног позоришта. Темељ је освештао митрополит Михаило. Младога кнеза том приликом поздравио је председ одбора, Филип Христић, лепом и значајном беседом, у којој између остalogа вели: „Чекајући с нестриљењем време, где ћете срећно довршити намере и жеље вашег великог стрица, ви данас, Господару, већ извршујете један аманет његов, нас ављајући ово просветно дело, што га патријатско срце његово покрену, потпоможе и започе.“

Октобра 19. исте године изиђе привремени закон о народном позоришту, а 10. новембра отпочну и представе нове позоришне дружине, опет у дворани „Код енглеске краљице“.

Међу тим се на новој позоришној згради не прекидно радило. План је од даровитог индустрије А. Бугарског, који је и само зидање надгледао и руководио; предузимач беше познати зидар Јосиф Штајнхнер.

С пролећа 1869. буду послана два одборна члана у Беч, да набаве нужне ствари за унутрашње уређење и намештај позоришне дворане и позорнице. Позорницу с таваном и подом израдио је машиниста дворског бечког позоришта, Вебер, а завесе и остale украсе насликао је чувени сликар Кауцки. Овом је приликом заведено у позоришту и осветлење с гасом, једино још и до сад у целој вароши.

Ново позориште отворено је 30. октобра 1869. Из благодарности и пијетету према успомени покојног основатеља давана је том приликом „Апо теоза кнезу Михаилу“ од Малетића. Ове је године и државна помоћ позоришту повишена са 1200 дук. на 2.485 дук.

Године 1870. октобра 8. изда се нов закон о народном позоришту којим се позоришни одбор укида, а позоришна управа поверава једном лицу, управитељу (интенданту). Уједно се позориште проглашава за народно имање и народну установу, којој је државна помоћ обезбrijена.

Покрај свега тога доживело је позориште г. 1873. ужасну катастрофу. Те године, јунија 10., би затворено позориште на неизвесно време и цела позоришна дружина распуштена. Најближи узрок овом кобном догађају био је „дефицит“ у позоришној каси. Даље узроке испитивати није овде место.

Након пуних девет месеца позориште би на

ново отворено 7. марта 1874. Оно се од претрпљеног удара још не беше ни опоравило, а већ га снађе нова и велика криза — рат с Турцима 1876—1878.

Богу хвала, позориште је и из ове опасне кризе срећно испливало. Позориште за време рата није било затворено.

(Свршиће се.)

ЖИСТИЋИ

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Ђурађ Бранковић“, драма у 5 чинова, од К. Оберњика, присказана на нашој поворници 22. нов. о. г.)

После једног десетак година гледасмо на нашој поворници с новом поделом улога опет „Ђурађа Бранковића“, тог але коби, несретног господара Србије. Ђурађ је присказао г. Ружић и ми смо му на том његовом присказу захвални, по што смо тако имали прилику, да га видимо у једној од оних трагичких улога, које и највећтијем глумцу задају доста главобоље. Заиста веома је тешко присказати љубав очинску према деци својој у борби са државним разлогом, а још теже једно за другим изнети нам читаву скalu од тешкога јада и големога бола, који потресају душу оцу-државнику, кад му доводе ослевљене синове. Ту хоће да изда снага и највећтијег глумца. Г. Ружићу служки на част, што је умево да споји у себи и ужасном несретном потресеног оца и државника, који има да се бори са свакојаким незгодама и неприликама, и својим и државним. Ружић је све то извео постанко, само што је кад у томе био и сувине патетичан, а патетичност удаљује глумца од природе, за којом пак мора тежити сваки глумац, који је своме добру рад. Гђа Рајковићка трудила се, да одговори своме тешком задатку по својим најбољим силама. Још јој ваља снажнијим потезима да обележи марину борбу између њене љубави према Мурату и њеног патриотизма. Г. Лукић као цар Мурат беше добар, али као цару-љубавнику имамо замерити његов раввучен начин говора. У место да му теку речи из уста као мед, он говори на махове у раввак. То може приличити стварцу, али не ватреном љубавнику, који у свом љубавном заносу скла и звезде с неба, па их меће под ноге Мари. Г. Димитријевић као Гргор и гђица Б. Хадићева као Стеван лепо су одиграли своје улоге, а тако исто и остали трудили су се, што су могли више, да одговоре својим задатцима, па су то прилично и постигли.

За овај комад зготовљено ново одело српско и лепо је и богато је. Тако исто лени су и нови калпаци и сабље. У опште лепо су изгледали сви: и Срби и Мађари, као и све групе на крају првога, трећега и последњега чина.

Ј.

ПОЗОРИШТЕ.

* (Народно позориште у Загребу.) Као што јављају „Нар. Nov.“, пресвата је у Загребу 17. нов. о. г.

лекокова комична оперета „Анѓо“ по четврти пут. „Клерету“ певала је по други пут гђица Велка Вормастинијева на место болесне гђици Марите Прикрилове. Ова представа, рекли бисмо, успела је од свих досадањих у сваком погледу најбоље. Како нас Лекок у дражесном умотвору своје музве обасина красним мелодијама и како их је знао врло укусно распоредити и инструментисати, тако лепо текли су ти напеви синоћ под равнањем нашега Зајца. Г. Вормастинијева отпевала је као Амаранта причу о мајци Анѓо („Трговала је с рибом“) на опште задовољство општинства. Прекрасно написани рондо пешика Анџ-Питуа („Ја љубим жарко ту Клерету“) предавао је Дескашев врло добро, исто тако успео је и у дуству са Клеретом („У двоје већа да је радост“). Г. Дескашев има симпатичан, лирички гласић, те вна с њим и господарити; радо признајемо, да погледом на драматизоване добро напредује. Посве добро успео је хумористички дуо међу г. Сајевићем и г. Дескашевим („Гле, где ће Риводијер“), а гђица Вормастинијева отпевала је погрдну револуционарну песму врло разговетно.

Други чин пун је музикалних дражести, а певачи узврсно равнани оркестар знали су нам их синоћ уприличити и истакнути, како ни један пут до сада. Гђица Фримелова има без сумње леп таленат за оперетну певачицу. Као таковој биће јој уз добру певачку школу њенин глас доста јак. Игра јој била је синоћ посве дражесна, у њенином кретању има „шика“, рекли би Французи. Ако гђица Фримелова буде напредовала, као што је од прве до синоће представе, биће врло добра стечвина за лаки жанр опера; особито дражесна била је гђица у певању, игри и кретању на свршетку чина код валцера.

У трећем чину особито је добро пошао за руком г. Сајевићу и г. Антону шаљиви подсмејни дуо („Гле, где ће Риводијер“). И синоћ морао се уз бурно повлађивање наших комика дует опетовати, али и збога обожија су врло драстична. Посве лепо је синоћ такођер успео дует свађе међу Клеретом и Ланжком. Обе госпођице развијеле су потребиту живу игру. Особито је успела гђица Фримелова са својом мимиком.

Г. Бан им тврдо је у својој улови, као кицаш, врло сретно бечкога Блавла у сличним улогама. Представа била је на непар, кућа доста пунा.“

Издaje управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

8. ПРЕДСТАВА.

у ПРЕТИПЛАТИ 6.

У НОВОМЕ САДУ У СУБОТУ 28. НОВЕМБРА 1881.

ПРВИ ПУТ:

МАРИЈА И МАГДАЛИНА.

ПОЗОРИШНА ИГРА у 4 ЧИНА, НАПИСАО ПАВЛЕ ЛИНДАУ, ПРЕВЕО САВА ПЕТРОВИЋ.

ОСОБЕ:

Кнез Бернд Ротентурнски	Димитријевић.
Гроф Ег, тетак му	Банковић.
Верен, тајни саветник за трговину	Лукић.
Ела, кћи му	Б. Хадићева.
Магдалина, рођена Хохенштрасенова, његова друга жена	Д. Ружићка.
Лаврентије, професор на академији	Ружић.
Марија Верина	Л. Хадићева.
Доктор Гелс Гелцински	В. Поповић.
Цингелбургова	Ј. Поповићева.
Алма, кћи јој	З. Стефановићева.
Гулцбах	Рашић.
Мерц	Јовановић.
Шелман, позоришни агенат	Добриновић.
Ружица, маријина собарица	Д. Адамовићева.
Ханс } слуге у саветникој кући	Барбарић
Јован }	Станојевић.

Гости, слуге.

Збива се у садашње доба, и то: први и трећи чин у престоници, а други и четврти у дворцу Вејнгу, близу престонице.

У недељу 29. новембра први пут: „КРВАВИ ПРЕСТО“. Трагедија у 5 чинова, написао Мита Поповић.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 сахата пре подне и од 3—5 сахата после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.